

Janusz Ostrowski

Państwo Narodowe w Europie

zmierzch czy walka o przetrwanie?

Janusz Ostrowski

Państwo narodowe w Europie.

Zmierzch czy walka o przetrwanie?

Wydawnictwo MEDIA POLSKIE & e-bookowo

© Copyright by Janusz Ostrowski 2011

ISBN 978-83-7859-042-2

Spis treści

Wstęp	6
Rozdział I. Kilka słów o państwie i narodzie	10
1.1 Kilka słów o państwie.....	10
1.2. Kilka słów o narodzie	15
Rozdział II. Państwo narodowe w Europie – historia, suwerenność, konflikty, tożsamości	19
2.1 Państwo narodowe w Europie – geneza powstania	19
2.2 Czynniki krytyczne tworzenia państw narodowych w Europie	25
2.3. Konfliktowość państw narodowych w imię suwerenności i własnych interesów.....	31
2.4. Europejskie państwo narodowe a globalizacja	36
2.5 Tożsamości narodowe na tle Unii Europejskiej	41
Rozdział III. Globalizacja – zrozumienie i jej wpływ na państwa, narody	48
3.1. Podstawy globalizacji	48
3.2. Globalizacja według Watersa	52
3.3. Globalizacja według Giddensa.....	56
3.4. Kierunki w rozwoju teorii globalizacji.	58

Rozdział IV. Globalizacja po Europejsku	63
4.1. Europa – początek integracji państw i narodów	63
4.2. Przypadek Polski.....	68
4.3. Stosunek Kościoła Katolickiego do globalizacji w Europie	71
Rozdział V. Państwa narodowe w zjednoczonej Europie	74
5.1. Zagadnienia zmian.....	74
5.2 Modernizacja społeczeństw w Europie	76
5.3. Przyszłość państw narodowych w Europie.....	82
5.4 „Narodowość” czy „tożsamość” europejska?	97
Zakończenie.....	103
Bibliografia	108

Wstęp

Proces integracji państw europejskich jest bez wątpienia elementem światowego procesu globalizacji, którego następstwem jest zacieśnianie i spójność światowych procesów gospodarczych, a także zbliżenie społeczeństw. Tam gdzie procesy gospodarcze weszły w wyższą fazę integracji i wzajemnej zależności, a tym samym wspólnego interesu oznaczającego wzajemny rozwój gospodarczy, następuje proces zacieśniania międzynarodowych więzów społecznych. Jednakże pierwszym procesem, który pociąga za sobą powyższe zmiany cywilizacyjne jest proces integracji gospodarczej. To on, jako podstawowy proces globalizacyjny występuje najpierw i przekształca pojedyncze gospodarki narodowe w miarę jednolity organizm gospodarczy, chwilami przyczyniając się do łagodzenia lokalnych problemów ekonomicznych, ale także ich komplikacji wynikającej z niezrozumienia globalnych procesów ekonomicznych. Globalizacja jak każde proces społecznoekonomiczny i wreszcie kulturowy może służyć ludzkości do jej pozytywnego rozwoju, a źle rozumiany i lokalnie modyfikowany zakończyć się może globalnym kryzysem poczynając od ekonomicznego poprzez społeczny do kulturowego. W takiej kolejności gdyż taka jest kolejność globalnego rozwoju: ekonomia, społeczeństwo, kultura. Kryzys ekonomiczny już zapukał do „drzwi świata”. Teraz od rządów światowych liderów i ich racjonalnych działań zależy czy kryzys

ogarnie pozostałe elementy globalizacji. Jeśli tak będzie to świat może zapomnieć o globalnej integracji i zamknie się ponownie w granicach klasycznych państw narodowych. Wtedy to jak twierdzi Fukuyama nastąpi: „koniec historii” bez względu na to, co ten wspaniały myśliciel miał na myśli pisząc swoje dzieło pod podobnym tytułem.

Większość opracowań dotyczących powyższego zagadnienia, które wykorzystałem w niniejszej pracy, są co do tego tematu zgodne: procesy gospodarcze wymuszają zmiany polityczne oraz społeczne, a następnie kulturowe.

W takim oto tle integracji gospodarczej, jak i wzajemnego przenikania się społeczeństw, ich rozwoju, wspólnych ponadnarodowych interesów, a i nierzadko konfliktów – intrygującym staje się zagadnienie egzystencji i racjonalności bytu w takiej rzeczywistości państwa narodowego o typowym charakterze. Podstawowa i najprostsza definicja takiego tworu brzmi: Państwo Narodowe – to państwo, którego prawie wszyscy mieszkańcy stanowią jeden naród i zdecydowana większość jego członków zamieszkuje to właśnie państwo. Przyjmując etniczną definicję narodu, która sugeruje, iż jest to społeczność posiadająca i utożsamiająca się ze wspólną historią, kulturą, religią, pochodzeniem, możemy wnioskować, iż klasyczne państwa narodowe praktycznie nie istnieją. Z drugiej strony, jeśli przyjąć jego polityczną definicję, która sugeruje, iż narodem jest społeczeństwo zamieszkujące określone terytorium, każde państwo jest państwem narodowym.

Do powyższego tematu wykorzystano różne źródła opracowań: od prawicowych, po liberalne i lewicowe, a także katolickie, gdyż spojrzenie na powiązania narodowości z państwem są wielowątkowe i nie wynikają li tylko z jednej idei,

wiary czy myśli politycznej. Każda z opcji politycznych i ideowych ma własną wizję narodu i państwa – co mocno jest zauważalne w funkcjonowaniu państw narodowych w Europie.

Jak taki pogląd się ma do rzeczywistości obecnych państw narodowych w zmieniającej swoje oblicze polityczne i gospodarcze Europie, dążącej do pełnej integracji w ramach Unii Europejskiej?

Czy możemy mówić o typowym państwie narodowym, jeśli burzy się jego podstawy ideowe i polityczne, poprzez przenikanie i wzajemne wpływy państw integrujących się w ramach Unii Europejskiej? Czy zacieranie się różnic kulturowych i światopoglądowych w Europie jest zjawiskiem pozytywnym, czy skrajnie negatywnym?

Czy państwo mające aspiracje narodowe i stawiające je ponad integrację wspólnotową ma szansę na pełną integrację z Unią Europejską?

Te kwestie oraz faktyczne działania integracyjne mogą mieć wpływ na zanik cech fundamentalnego państwa narodowego, zastępując go innym rodzajem zbiorowości o charakterze ponadnarodowym z zachowaniem poszczególnych cech i właściwości narodu.

Na powyższe zagadnienia oraz istotę funkcjonowania państwa narodowego w europejskiej rzeczywistości postaram się odpowiedzieć w dalszych rozdziałach mojego opracowania. Już sam tytuł: „Państwo Narodowe w Europie – zmierzch czy walka o przetrwanie?” sugeruje podstawowe zagadnienie, jakie prześledzimy razem z czytelnikami, mianowicie: jak dalece państwo narodowe musi ulec modyfikacji oraz otworzyć się

na czynniki zewnętrzne, takie jak: światopogląd, kultura, religia, tolerancja, nowoczesność, postęp, gospodarka globalna itp., by integracja europejska nie stała się dla niego *politycznym pogrzebem*.

W książce tej nie należy doszukiwać się zbytnio ścisłych opracowań naukowych. Owszem, początkowe rozdziały oparto obszernie na faktach historycznych, ale tylko dlatego, by przybliżyć czytelnikowi podstawowe informacje o państwie, narodzie oraz państwie narodowym. Świadomość tej wiedzy jest konieczna by zrozumieć nadchodzące zmiany w politycznym trwaniu państwowości i jej coraz większej zależności od gospodarki. Również podstawowa wiedza o istocie globalizacji jest niezbędna dla uświadomienia sobie charakteru czasów, w jakich żyjemy.

Jednak w większości jest to moje własne spojrzenie na relację: państwo – naród, podparte oczywiście nie jedną fachową lekturą: i tą popularną – i tą naukową. W większości opracowań jest to wiedza mocno obszerna. Ja próbuję podać ją w pigułce i skomasowaną, tak, by była jasna dla adepta tych zagadnień. Ponieważ nie spotkałem się z przystępnymi i kompleksowymi opracowaniami dotyczącymi narodu, państwa, a także globalizacji, książkę tę dedykuję tym, którzy chcą świadomie poszerzyć swoją podstawową wiedzę w tym zakresie oraz wysłuchać argumentów, które świadczą o nieuchronnych zmianach w relacji: państwo – naród.

Janusz Ostrowski (ur. 1956), geodeta, publicysta, politolog. Absolwent AHE w Łodzi. Współzałożyciel Komentarza Politycznego – popularnej w Internecie strony o profilu politycznym:

www.komentarzpolityczny.com.pl

Pasjonat społeczeństwa obywatelskiego i wszystkiego co jest z nim związane.

Naród i państwo w formie tradycyjnej traktuje jako relikty przeszłości. W okresie intensywnego rozwoju globalizacji naród to jedynie element tradycji i historii jednej z wielu społeczności tworzącej zintegrowane społeczeństwo globalne. Państwo narodowe w formie tradycyjnej nie sprosta zadaniom, jakie stawia przed społeczeństwem globalizacja, dlatego powoli, lecz systematycznie, zostaje zastąpione inną, wyższą formą organizacji społeczności. Unia Europejska według Janusza to pierwsza forma, która jest zdolna stawić czoła globalnym problemom społecznym, jak i gospodarczym. Nie jest wprawdzie idealna i wymaga jeszcze wielu reform, ale systematycznie ewoluje w kierunku zgodnym z rozwojem naszej planety. Stawia odważną tezę, iż Europa podzielona na pojedyncze narody i państwa nie będzie zdolna sprostać zadaniom jakie stawia przed nimi globalizacja.

I o tym jest ta książka – o państwie i jego historycznym powiązaniu z narodem. W miarę czytania odnosimy wrażenie, iż wielowiekowe powiązania państwa z narodem, a także z kościołem, rozluźniają się. Natomiast społeczeństwa tworzące narody przemieszczają się i w ten sposób mieszając, wychodzą ponad tradycyjną granicę organizacji społeczeństw jakim jest państwo narodowe.

Z książki tej należy czerpać wiedzę wybiórczo – przeważa tu chęć przekonania czytelnika do procesów globalizacji i otwartości wobec zjawisk społecznych, których tradycyjnie my, jako Naród Polski, lękamy się lub obawiamy.

Jak sam autor stwierdza: nie jest to książka z którą należy ślepo się zgodzić, ale warta jest by przeczytać ją do poduszki...